

Кирил Пиструй (Сибиу, Румъния)

ТРИОД-ПЕНТИКОСТАР

(Първата половина на XIII век)

От книжовните ценности, запазени в православната митрополия в гр. Сибиу (Румъния), ръкописът, заведен под № 1, представлява особено важен интерес за историята на българската и славянската писменост по-специално на територията на Румъния.

Понеже от този ръкопис липсват първите и последните листа, на които вероятно са били написани предговорът и послесловът, той е останал до наши дни непроучен и неизвестен на изследователите.

В ръкописа са запазени следните заглавия:

- л. 4b — нѣд ѿ бѣждѣнѣмъ
- л. 66 — начало .д. нѣд поста
- л. 85 — начало .е. нѣд поста
- л. 152 — чннь великаго патка
- л. 169b — въ стѣа нѣд пасѣхъ
- л. 179 — нѣд .г. мнроносцамаь
- л. 183 — нѣд .д. ѿ раслабленѣмъ
- л. 187b — в средѣ .д. нѣд прѣполовене прѣзникюу
- л. 192b — нѣд .е. ѿ самарѣнени
- л. 197 — нѣд .г. ѿ слѣпѣмъ
- л. 206b — въ средѣ вечер. възнесенѣ гнѣ
- л. 213 — нѣд .з. стѣх ѿць тнѣ . неже в ннѣн
- л. 218 — в нѣд стна пенѣдкос
- л. 223b — в понѣд. заутр. стѣмъ д.хѣу

Тези заглавия ни показват, че ръкописът съдържа текста на един Триод-Пентикостар, при което листовете 1—169b съставят Триодът, а от ред 13 на л. 169b докрая следва Пентикостарът¹.

Първоначално ръкописът ще е имал около 325 листа, от които сега са останали 225. Изписаната повърхност на страниците не е еднаква, напр. на л. 15 тя е 175×110 мм, на л. 16—170×115, на л. 10—195×130, на л. 40—180×120 и т. н. Общо взето, размерът на изписаната повърхност е 175×125 мм.

Броят на редовете, изписани на страниците, варира между 21 и 30, но преобладаващият брой е 25—26 реда.

¹ Вж. също „Studii Teologice”, № 3—4, 1970, с. 212 и сл.

Някои листове частично или изцяло не са били изписани, понеже мастилото от лицевата страна е попивало на опаката или намазването на пергамент-палимпсест с восък е затруднило писането на опаката, респективно на лицевата страна (л. 9, 12, 20).

Изписването на редовете в права линия и еднотипността на изписаната повърхност на страниците са били постигнати от книжовника, който е писал ръкописа, с помощта на така нар. хараксал, оставяйки и поле по края на страницата². Не липсват обаче и места с криви редове (л. 24, 27 и др.), а някъде буквите са изписани по-дребни (л. 23, 205b и др.).

Ръкописът е съставен от 42 тетради с по 8 листа. Пергаментът е разнообразен. Някои листове са жълтеникави, други — сивобели. Има и листове с малки размери. Книжовникът е използвал и вторично пергаментови листове — палимпсест (л. 7, 28, 66, 75 и др.). Това ни кара да мислим, че е имал недостиг на пергамент.

Особеностите на пергаментата могат да ни дадат основание за датирането на един ръкопис според твърдението на проф. Паулин Попеску при разглеждането на Евангелието от Путна (XIII в.)³. Сравнявайки качеството на материала, на който е написан Триодът-Пентикостар от Сибиу, с този на Евангелието от Путна, можем да предположим, че първият е малко по-стар. От друга страна, както се има предвид, че в тази епоха материалът за писане не се е произвеждал в големи количества, заради което не е оставал дълго време неизползуван, можем да допуснем, че датата на написването на ръкописа е близка до датата на производство на материала за писане.

Заглавията, началото и някои тропари са изписани с киновар, а останалият текст с ръждиво мастило.

Буквите са изписани с полууставно писмо.

Използувани са следните графични знаци: а, ъ, в, г, д, е, ж, з, з, н, и, к, л, м, н, о, ѿ, п, р, с, т, оу (8, љ, љ), ф, х, ѿ, ц, ч, ш, щ, њ, њ, њ, њ, ю (ю), ѡ, ж, ѡ, ѡ, ѡ.

Не са използвани знаците: с, в, ц, ѡ, ѡ, ѡ.

Макар и твърде рядко, в текста се срещат някои надредни букви, напр.: а, с, о, в, м, д, ч, х, л, т, к и лигатурите ръ, ТВ и др.

Графичната орнаментация на ръкописа е твърде бедна. Книжовникът е украсил само един заглавен лист, а началните букви обикновено са без украса.

Орнаментът на лист 152 (обр. 1) е съставен от пръстени с по 15 мм в диаметър, захванати от други пръстени — тънки, по-обикновени и празни, затворени и проверени през един маншон от киновар, който преплита големите пръстени така, че образуват една затворена верига. От ляво и дясно на пръстените се спуска по една змия, оцветени с киновар и бяло, които след едно леко лъкатушене завиват надолу и после към вътрешността на страницата. Всяка от змиите държи по едно птиче в устата си.

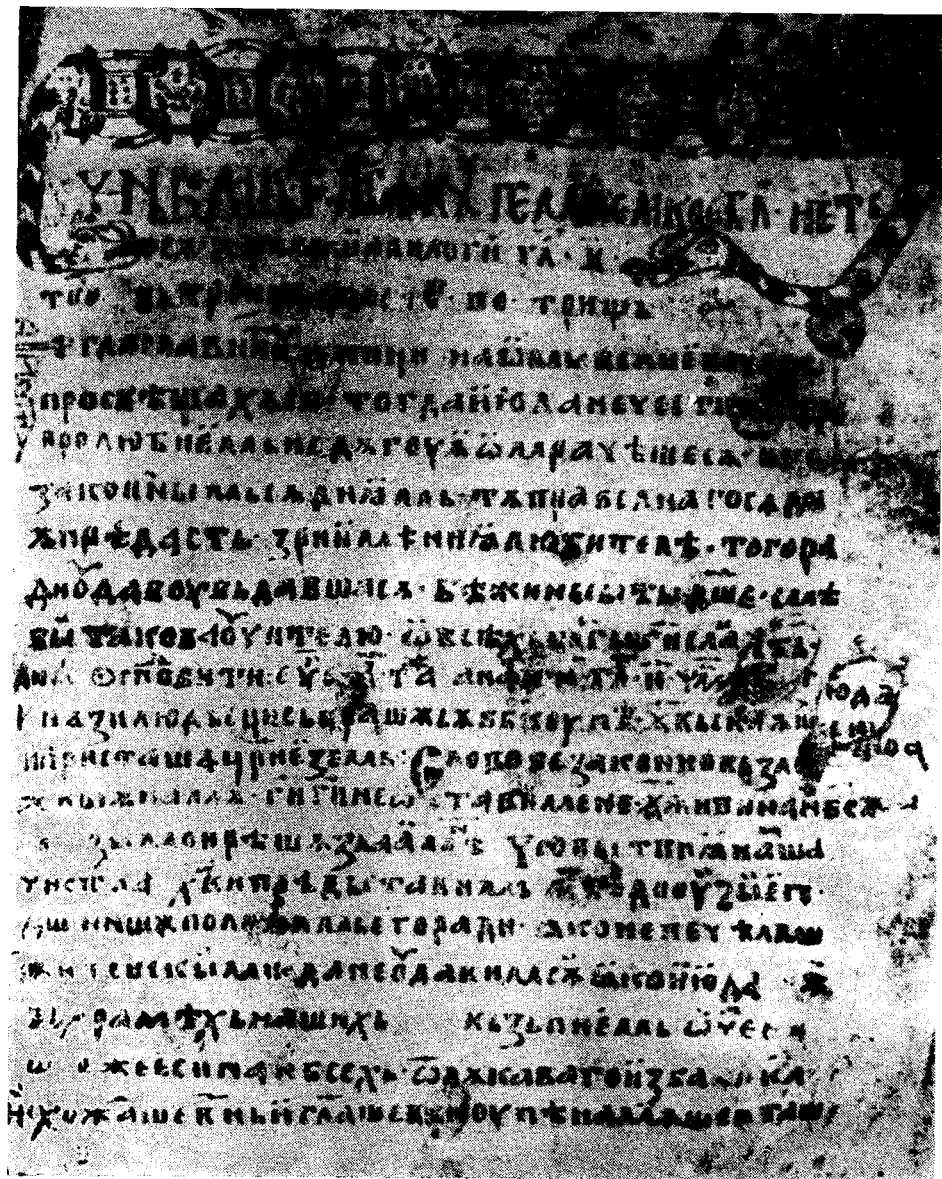
Заглавието на главата е заградено между главите на двете змии. Изписано е с киновар и с големи сплетени букви.

В долното поле на л. 95b, 114b, 190b и др. е нарисувана по една ръка, която държи свещник с две широки поставки, между които е изписана последната дума на страницата.

Л. 192b е изпълнен с декоративен елемент във формата на въже, пресукано на две.

² Срв. Virtosu, E. Pateografia română-chirilică. Buc., 1968, p. 17.

³ Popescu, P. Manuscrise slavone din mănăstirea Putna. — Biserica Ortodoxa Română, № 1—2, 1962, с. 116.

Обр. 1. Триод-Пентикостар — Сибю, л. 152

Началните букви са малки по размер и без орнаменти, с изключение на буквата **д** (30×22 мм) на л. 178b, на буквата **г** (38×15 мм) на л. 197 и 30×12 мм на л. 206b, на буквата **б** (25×18) на л. 213, които са по-големи и украсени с цветчета.

Листовете 111b и 112, изглежда, са писани от друга ръка. Текстът в началото на л. 176 е написан с по-тъмно мастило и по-надебелени букви.

Текстът е писан без прекъсване. Спорадично думите се отделят с точки, запетай, две точки и др. Точката се използва твърде незакономерно. Тя е поставена по-горе от половината на буквата, а понякога е поставена и в средата на думата, напр. **пѡмы · шлѣжъ**, **мч · ню** на л. 203 и др. В края на стихирите и на отделните глави са използвани следните знаци: **⋆**, **⋆**, **⋆**, **⋆**, **⋆** и т. н.

Друга особеност на ръкописа се определя от две точки, изписани над реда, използвани често и неопределено, като напр. **исана** (л. 144), **възвѣщавше** (л. 113), **чръчъ** (л. 123), **нмънь** (л. 27), **нюдене** (л. 57).

Двете надредни точки, използвани само върху йотуваните вокали, се срещат и в Триод № 933 в НБКМ — София. Много е възможно тези точки да са изпълнявали и ролята на някакви интонационни знаци или да са били използвани вместо апострофа, особено тогава, когато са поставени върху съгласни.

Титлата и апострофът са използвани доста рядко. Титлата има 5—6 разновидности: **⋆**, **⋆**, **⋆**, **⋆**, **⋆**, **⋆**.

Ръкописът има корици от липово дърво, облечени с кожа. Кожата е оцветена, тъмнокафяво. На някои места е скъсана. Върху корицата са щамповани ивици. Подвързията е съвременна на ръкописа.

На подвързията няма следи от закопчалки.

По отношение на ортографията на буквите Триодът-Пентикостар от Сибиу има следните особености:

- д** — има форма приблизително на триъгълник, която е изписана симетрично. Тази форма се среща и в най-старите славянски ръкописи (Е., С., ДУ).
- б** — форма, близка до триъгълника.
- в** — вътрешното пространство на буквите има триъгълна форма.
- г** — хоризонталната линия е приблизително толкова дълга, колкото и вертикалната.

д — графиката на тази буква има архаични особености. Триъгълникът, оформен от линиите, е малък, както е и в други паметници, като Енинския апостол, Супрасълския сборник, Хилендарските листи.

е — височината е по-голяма от ширината.

ж — ширината е по-голяма от височината.

з — използва се като число и спорадично като буква, особено в думата **нозъ**. Този знак се явява и в Енинския апостол.

Формата на буквата **з** е най-старата, а **г** и **в** са имали значение на цифра. По-късно, през XII в., последните два знака са добили значение и на буква¹.

н — съединителната хоризонтална линия между двете вертикални обикновено е изписана малко по-горе от средата, както е и в Остромировото евангелие и Супрасълския сборник.

т — пресечена е малко по-горе от средата с чертичка, която има понякога вид на точка. Използува се само в ери (**ѡт**).

к — изписана е както и в другите стари славянски ръкописи.

л — твърде обикновена и опростена.

¹ Мирчев, К. и Хр. Кодов, Енински апостол. С., 1965, с. 168.

М — вертикалните линии долу са по-отдалечени, отколкото горе, и в средата е разширена; ширината на буквата е малко по-голяма, отколкото в другите стари славянски ръкописи.

н — съединителната чертичка между двата вертикала е изписана с наклон от лявата горе към дясната долу (Супр. сб.).

о — е стеснена; околоръвръстната линия на овала има еднаква дебелина.

о — използва се обикновено в началото на думата, паралелно с **w** (от), напр. **о** тѣмъ и **штѣць** (л. 216), **іоанъ** (л. 28) и **іуна** (л. 15b) и др., следователно като дълго **о**.

о — за думи с двойствено число, поради което се е използвала твърде рядко напр. **о** чина (л. 2).

с — височината е по-голяма от ширината.

т — има симетрична кобилица, приблизително толкова дълга, колкото и вертикалната чертица.

у — ъгълът на знака **у** е приблизително еднакъв с този на другите букви.

ѡ и **Ѣ** — имат архаична форма.

ѣ — има доста широка окръжност, пресечена от горе на долу от една линия, която излиза извън реда колкото от горната страна, толкова и отдолу.

ѵ — има форма на чаша.

ш и **щ** — имат еднаква ширина и височина.

ѡ — с триъгълна петлица, опряна на вертикалната линия.

ѣ — среща се само на две-три места в текста.

ѡѣ — двата знака **ѡѣ** са си запазили формата.

ѡ — вертикалната линия е по-висока от реда, петлицата е триъгълна, кобилицата е симетрична и пресича вертикалната линия при горното ниво на реда.

іа — има съединителна чертичка на мястото, където завършва петлицата до вертикалната линия.

ю — съединителната чертичка е по-горе от средата на реда. Използувано е и обратното **ю**, като напр. **роднѣло** (л. 204b), както го срещаме и в други старобългарски ръкописи (Слепченски триод от XII в., Дубровнишката грамота и др.).

а и **ж** — наподобяват **ж**.

ѡ — често е била заменена с **ѣ**, напр. **мѣѡдѣмъ**; използвана е обикновено в чужди думи (гръцки).

ѵ — ижицата се използва само в чужди думи.

Знакът **ѡ** е използван във връзка с **ѣ**, напр. **дѣѡ** жва (л. 130b), **смѣѡ** тѣ (л. 145), **прѣѡ**ста (л. 119b), **грѣѡ**дына (л. 165b) и пр.

Връзката на **ѡ** с **ѣ** (**ѡѣ**) има смисъл на **ѡѣ**, както се среща напр. и в Погодинския триод.

ѡ — този знак не е обяснен в старославянската писменост⁵. Й. Д. Негреску го числи към „новите графични знаци на румъно-славянските текстове⁶. В нашия текст той се използва заедно с **ѣ** (**ѡѣ**), имайки значението на **ѣ** в, напр. **сѣѡ**рѣннхъ (л. 8), **грѣѡ**мъ (л. 23) и на **ѣ** в, напр. **прѣѡ**штѣна (л. 8b), а свързан с **в**, има значение на **т**, напр. **ѡ**н (л. 22b). Последната форма срещаме и в Погодинския триод. В Слепченския триод буквата **ѡ** се свързва и с други букви, като **ѣ**, **ѣ**, **ѣ**.

⁵ Bărbulescu, I. Fonetica alfabetului chirilic în textele române. Buc., 1904, с. 237.

⁶ Negrescu, J. D. Limba slava veche. Buc., 1961, с. 51.

⁷ Мошин, Вл. Одром од Цветниог триод од Слепче. Палеографски албум. Скопје, 1966, 13.

В Триода-Пентикостар от Сибиу формата \uparrow се среща около 80 пъти, като на л. 8 е употребена 8 пъти; тя се смесва с \uparrow , напр. съг \uparrow шнхъ—сог \uparrow шнхъ (л. 94). Проблемът, свързан с графичния знак \uparrow и неговата основна фонема, не е решен до днес. Ние ще се ограничим с представянето на основните становища по него.

Първият автор, доколкото ни е известно, който твърди, че знакът и звукът \uparrow имат румънски произход, е сръбският епископ Евг. Йоанович, който дословно пише⁸: „писмена ъ и ѱ оупотребляють серби, а \uparrow (юс) власи во своем азыцѣ.“

Илие Бърбулеску твърди, че \uparrow е българският знак ж колкото от гледна точка на палеографията, толкова и от фонетична гледна точка. Според предложението на Бърбулеску румънците са приели знака \uparrow от българите по времето, когато знаците \uparrow и ж са били колкото назални, толкова и неназални⁹.

Позовавайки се на твърдението на Й. Бърбулеску, акад. Ал. Росети изтъква, че \uparrow е една форма, развила се от ж, както се потвърждава от южнославянските ръкописи от XII и XIII в.⁹

На същото мнение е и Л. Гайтлер, а именно че \uparrow се развива от ж ($\uparrow < ж$) и представлява назалт \uparrow ¹⁰.

Румънският филолог Й. Г. Сбиера, разглеждайки звука \uparrow , отбелязва, че той е съществувал от началото на румънския говор и че от това \uparrow заедно с м и н, които го съпровождали, се появил след време назалният звук дифтонг, представен чрез знака \uparrow ¹¹.

Повечето езиковеди слависти, занимаващи се със старобългарския език, не отбелязват този знак — \uparrow ¹², а тези, които се спират на него, твърдят, че независимо от това, дали е по произход български или румънски, той е играл специфична роля в румънската кирилица.

За установяването на времето на написване на Триода-Пентикостар от Сибиу е необходимо да направим сравнение с другите среднобългарски датирани ръкописи от палеографска и езиковедска гледна точка, както и по съдържание.

I

Триод-Пентикостар — Сибиу

л. 150б

продаѣши на .л. сребръннца, га. а не
 помышлѣши нюдо прѣстѣпниче. вера
 бвєнна .нан ѹстна бмывенна, ѡ како
 до конца ѡпадѣ н погнѣе.

Слепченски триод (фрагмент) от втората половина на XII в.¹³
 с. 13

азъ порази хъ нѣда: прѣданнѣ радн
 .л. залѡ: ѡверго хъ са своего владыкы
 н ѡцнтелѣ: како лишнхъ са его:

⁸ Йоанович, Евг. Сочинение православнаго восточнаго черкве епископа карловачкаго Кроати. Грамматика черковнославянскаго азыка. Вiena, 1851, 5—6.

^{9a} Bărbulescu, *Fonetica...*, 236—237, 268.

⁹ Rosetti, A. *Istoria limbii românești*. Buc., 1966, c. 154.

¹⁰ Geitler, L. *Die albanesischen und slavischen Schriften*. Wien, 1883, c. 93, 94, 97.

¹¹ Sbierea, J. G. *Codicele Voroneștian*. Cernăuți, 1885, c. 285.

¹² Dobrovski, J. *Institutiones linguae slavicae dialecti veteris*. Vindobonae, 1859, 1—5; Faulstich, K., *Illustrierte Geschichte der Schrift*. Wien — Pest — Leipzig, 1880, 523—525; Бончев, архимандрит Атанасий. Църковнославянска граматика и Речник на църковнославянския език. С., 1952; Никифоров, С. Д. Старославянский язык². М., с. 20; Мирчев, К. Старобългарски език (За учителските институти). С., 1956; Kurz, J. *Lexicon linguae palaeoslavicae*. Praha, 1959, LIII—LIV; Ван-Вейк, Н. История старославянского языка. М., 1957, 66—70; Мирчев, К. Историческа граматика на българския език. С., 1963; Славянская грамматика, без автор и година на издаването, 4—5.

¹³ Мошин. Палеографически албум, с. 13.

л. 145 (обр. 2)
 стѣкаѣт са¹ ѿбо. съборъ² нюдѣнскы на
 творца³ н зыжителѣ всѣхъ... предасть⁴
 ѿ незаконнѣ невѣрныхъ, яко прихода-
 щоумоу⁵ сѣднѣи живымъ н мрътвымъ.
 на сѣднѣи⁶ готоважь⁷ нсцааѣж го
 страстн къ страстемъ влѣкжъ, гн дльго-
 трѣпе. вѣаннѣ⁸ твоѣа мость.

с. 12
 Зборнше² нѣдѣнское: ѿбо собра са¹ на,
 съдѣтелѣ³ н зыжителѣ... предаша⁴
 ѿ незаконнѣ невѣрнѣко градаша.
 го⁵: сѣднѣи живымъ н мрътвымъ: н на
 съдѣ⁶ же приводѣте⁷: сѣшаго бесмрътна
 предаде е: гн дльготрѣпѣанкѣ: вѣанка⁸
 твоѣ мншь.

От сравнението на тези две стихирѣ по съдържание на палеографски особености може с положителност да се твърди, че Слѣпченският триод е по-стар. Това се потвърждава и от лексикалните различия, които привеждаме:

1. стѣкаѣт са	1. собра са
2. съборъ	2. зборнше
3. творца	3. съдѣтелѣ
4. предасть	4. предаша
5. приходащоумоу	5. градашаго
6. сѣднѣи	6. съдѣ
7. готоважь	7. приводѣте
8. вѣаннѣ	8. вѣанка

II

Триод-Пентикостар — Сибиу

Постен триод (фрагмент) от втората половина на XIII в.¹⁴
 с. 54

л. 3 и 3б
 ннѣ спн ма грѣшника молж ти са, яко
 мытарь дрекле. ты бо || еси ма¹сры. е²ако
 улѣускомъ родѣ... нже самъ възносѣт са
 смърнт са. а еже смърѣж са възнѣт са.

да м¹лнм са покааннемъ мытаревомъ
 спѣн насъ покаанню томоу²же. н смърѣ-
 нню, въ днѣ пришествнѣ твоѣго. вто-
 раго. ма¹рдын гн ~

В Постния триод се използват диакритични знаци. Точката е използвана както в Триода-Пентикостар от Сибиу.

Горните стихове си приличат само по съдържание. Въпреки че са писани от различни автори и в различно време, в някои триоди се използват същите стихирѣ. Някои стихирѣ се срещат обаче в много малко триоди, както ще покажем по-долу.

III

Триод-Пентикостар
 Сибиу

Орбелски триод от
 втората половина
 на XIII в.¹⁵

Триод — Виена, 1855

л. 24b

с. 53

л. 74b

ра ¹ ун са цркѣн прѣстаа рѣно	ра ¹ ун са прѣстаа цркѣн	радѣн са прѣстѣн храмѣ
б ¹ гоносное запѣувѣленн тожъ	рѣно б ¹ носное запѣувѣлен-	рѣно б ¹ горское запѣувѣлен-

¹⁴ Пак там, с. 54.

¹⁵ Пак там, с. 53.

БЕСМЪРЪТНАГО ПНЕВА СТАДО СИ НЫ НСТОУННУЕ БЕСМЪРЪТНАГО НЫН СТЪРН БЕСМЪРТНЫА
 БОЦЕ СЪХРАНИ Ѡ ВСЕХЪ ПРО- СТРОУТА СТАДО ТВОЕ СЪХРА- СТЪРН. ГРАДЪ ТВОИ ВЛУЦЕ
 ТИВНИИХЪ. НЕВОЕВАНО. НИ. Ѡ ВСЕХЪ ПРОТЪВНИИ НЕ- СОХРАНИ Ѡ РАЗАНУНЫХЪ СО-
 ПОБЕДНО. ПОБЕДНО. ПОСТАТЪ НЕВОЕВАННЫИ.

В тези три триода се среща една и съща стихира със следните различия:

<i>Триод — Сибиу</i>	<i>Орбелски триод</i>	<i>Триод — Виена, 1855</i>
ЦРКВН	ЦРКВН	ХРАМЕ
РВНО	—	ОВНО
БГОНОСНОЕ	ВОНОСНОЕ	БГОРОСНОЕ
ТОКЪ	НСТОУННУЕ	НСТОУННУЕ
ПНЕВА	СТРОУТА	СТЪРН
СТАДО	—	ГРАДЪ
СИ	ТВОЕ	ТВОИ
БОЦЕ	—	ВЛУЦЕ
СЪХРАНИ	—	СОХРАНИ
Ѡ	—	—
ВСЕХЪ	ВСЕХЪ	РАЗАНУНЫХЪ
ПРОТЪВНИИХЪ	ПРОТЪВНИИ	СОПОСТАТЪ
НЕВОЕВАНО	НЕПОБЕДНО	НЕВОЕВАННЫИ

IV

Триод-Пентикостар — Сибиу

л. 157—157б

ДНЕ ВЛАКА ТЕВРН Н ГДЪ СЛАВЪ ПРЪДЪ-
 СТОИТЬ ПЛАТОУ, Н КРСТВ ПРЪДАЕМЪ. ЗЫ-
 ЖИТЕЛЬ ВЪСЕЛЕНЪИ ТАКО АГНЕЦЪ ПРЪВОДНМЪ
 СВОИМЪ ХОТЪННЕМЪ ГВОЗДМН ПРЪГЪЖАТ СА
 Н ВЪ РЕБРА ПРЪВОДАЕМЪ. Н ГЖВОЖ НАПАДАТ
 СА НСТАУВЪЖ МАНЪ ЗА ЛАННТЪ ЖДАРВЕТ
 СА Ѡ СВОЕГО РАБА. ИЗБАВНТЕЛЪ МНРОУ ПО-
 РЪЖАНЪ БЫВАЕТЪ СЪДАНТЕЛЪ ВСЕХЪ, Ѡ
 ВЛУЧЕ УЛЕКОЛЮБЕ.

Погодински триод от втората половина на XIV в.¹⁶
 с. 80

ДНЕ ВЛАКА Н ГЪ ПРЪВСТОИТЬ ПЛАТОУ. Н
 РАСПАТНЕ ПРЪДАЕТ СА ЗИЖДЬТЕЛЪ ВСЕХЪ
 ТАКО АГНЕЦЪ ПРЪВОДНМЪ СВОЕЖ ВОЛЕЖ, ГВОЗ-
 ДН ПРЪГЪЖАЕТ СА. Н ВЪ РЕБРА ПРЪБЪДЕТ
 СА НСТОУННУИ МАНЪЖ. ПО ЛАННТАМН ОУДА-
 РВЕТ СА. ИЗБАВНТЕЛЪ МНРОУ. Н Ѡ СВОИХЪ
 РАБЪ РЪЖАЕМЪ БЫВАНЪ ЗИЖЫТЕЛЪ ВСЕХЪ.
 Ѡ ВЛУЧАА УЛЕКОЛЮБЕНА.

Съществува разлика в иносказанието между двата текста.

V

Триод-Пентикостар — Сибиу

л. 27

ПОХЕЛААМН ДА ВЪНУЧЪЖЪ Ж КИРНЪ ФН-
 ЛОСОФЪ. НОВОНЪБЪРАННОЕ МНОЖЕСТВО ПРЪВЕДЕ

Орбелски триод

с. 53

ПОХЕЛААМН ДА ВЪНУЧЪЖТ СА КИРНЪ ФН-
 ЛОСОФЪ. НОВОНЪБЪРАННОЕ МНОЖЕВО ПРЪВЕДЕ

¹⁶ Пак там, с. 80.

ГЕН СЛОВѢНСКАГО ЖЫКА СЪ БРАТОМЪ МЕ-
ФѢДНЕМЪ. С ННМА ЖЕ ПѢТЬ БЖДН РЫЛЬ-
СКИЩЦ, ПОСТЫНЫ НВАНЬ.

ГЕН СЛОВѢНСКАГО ЖЫКА СЪ БРАТОМЪ МЕФѢ-
ДННМЪ. С ННМА ЖЕ ПѢТЬ БЖДН РЫЛЬСКИ
НВАНЬ И ЯКНМЪ САРЖДАПОРЬСКИ И ПРО-
ХОРЬ ПШННЬСКИ НОВОЩЕННЫИ.

Все с оглед на датирането на Триода-Пентикостар от Сибиу ще посочим само някои палеографски особености — различия и две важни допълнения в Орбелския триод:

Триод-Пентикостар — Сибиу

1. Кирилъ
2. ГЕН
3. МЕФѢДНЕМЪ
4. НВАНЬ

Орбелски триод

1. Кирилъ
2. ГЕН
3. МЕФѢДННМЪ
4. НВАНЬ
5. ЯКЫМЪ САРЖДАПОРЬСКИ
6. ПРОХОРЬ ПШННЬСКИ.

Приведената стихира се среща твърде рядко в химнографските книги. При изследването на почти всички триоди от Румъния и на много други триоди от библиотеките в България открихме тази стихира само в Орбелския триод. В двете стихии се споменават канонизираните от българската църква светци Кирил Философ, Методий и Йоан Рилски, но в Орбелския триод са добавени и новоканонизираните български светци Йоаким Сарандопорски и Прохор Пчински.

И така, писането на Триода-Пентикостар от Сибиу трябва да е станало по всяка вероятност след канонизирането на Йоан Рилски през 1096 г. и след писането на Слепенския триод през XII в., но преди канонизирането на Йоаким Сарандопорски, починал в 1105 г., и Прохор Пчински, живял през XI—XII в., които биха могли да бъдат провъзгласени за светци най-късно през XIII в. За времето, когато е бил писан Триодът-Пентикостар от Сибиу, не остава следователно нищо друго, освен да приемем, че това е била първата половина на XIII в.

Триодът-Пентикостар от Сибиу се явява по този начин един от най-старите среднобългарски ръкописи в Румъния. Той е ценен и затова, защото единствен е запазил пълния текст на един триод-пентикостар, докато останалите ръкописи от този тип, които познаваме, представляват или само фрагменти, или само триод, или само пентикостар. Той е забележителен и с това, че в него се използват рядко срещани иначе знаци като: $\sigma, \sigma, \delta, \delta, \uparrow, \downarrow, \text{з}$. Общо взето, ръкописът е в добро състояние, като изключим някои дефекти, получени с течение на времето от червеи и влага. В Архиепископската библиотека в Сибиу не се знае как е попаднал там. Заведен е първоначално под сигнатура № 288 на 2. IV. 1855 г. от книголюбеца митрополит А. Шагуна.